

**Regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Regionaalministri 30. mai 2023. a määruse nr 29 „LEADERi kohaliku arengu strateegia 2023-2027 rakendamine“ muutmise“ eelnõu kohta
esitatud märkuste ja ettepanekutega arvestamise või arvestamata jätmise tabel**

Jrk nr	Märkused ja ettepanekud	Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi seisukoht
Esitaja: MTÜ Eesti LEADER Liit		
1	Paragrahvi 9 lõikes 4 asendatakse arv „15“ arvuga „20“ ja sõnad „ministeeriumile viie tööpäeva jooksul arvates sellekohase otsuse tegemisest“ tekstiosaga „koos lõikes 3 nimetatud dokumentidega ministeeriumile viie tööpäeva jooksul arvates sellekohase otsuse tegemisest“; Ei toeta. Määruse muudatuse p 1 on toodud loetelu nõutud dokumentidest: kuna need on teada, peaksid järelepärimised vähenema ning menetluse aja pikendamine ei ole vajalik.	Mittearvestatud. Senine praktika näitab, et 15 tööpäeva on jäänud PRIA-le strateegia muudatuste nõuete kontrollimiseks liiga lühikeseks, sest on põhjustanud kiiret ja pealiskaudset strateegia muudatuste kontrollimist, mis omakorda põhjustab ebakorrektselt koostatud või puudulikult edastatud materjale REM-ile. Sellepärast leiame, et praegusel juhul on menetlusaja pikendamine viie tööpäeva võrra PRIA-le õigustatud.
2	Paragrahvi 11 lõike 2 punktis 5 asendatakse sõna „nõuded“ sõnaga „tingimused“ ning sõnad „dokumendid ning seireks ja hindamiseks vajalikud andmed“ tekstiosaga „vajalikud andmed ja dokumendid, sealhulgas seireks ja hindamiseks vajalikud andmed ja dokumendid“; Nõus muudatusega. Teeme ettepaneku täiendada seletuskirja järgnevalt: Kui KTR jaoks on hindamiseks olulised ka määrusest toodud esitatavad dokumendid nt hinnapakumised, siis on nende	Arvestatud. Seletuskirja on täiendatud.

	esitamata jätmise põhjus toetustaotluse hindamata jätmiseks. Sellisel juhul peab KTR selle tingimuse tooma välja rakenduskavas ning põhjendama selle vajadust RK kinnitamise otsuses. Samuti tuleb otsuses põhjendada nõudeid, mis kitsendavad määruses toodud nõudeid, kui need on olulised taotluse hindamisel nt ehitusloa olemasolu tegevuste elluviimise realistlikkuse hindamisel.	
3	Paragrahvi 12 punktist 1 jäetakse välja tekstiosa „selle kohta, kus on võimalik tutvuda teabega“; Nõus tekstiosa välja jätmisega. Lisaks teeme ettepaneku jätta välja tekstiosa „ja toetatavaid tegevusi, mille elluviimiseks on võimalik projektitoetust taotleda“. Oluline on, et potentsiaalsel taotlejal on info taotlusvooru toimumise kohta ning viide KTR veebilehele, kus on kirjas taotlemise tingimused.	Mittearvestatud. Leiame, et LEADERi määruse § 12 punkti 1 ei ole vajalik muuta, sest LEADERi määruse § 12 punkti 1 kehtiv sõnastus ütleb sisuliselt sedasama, mida pakutud sõnastus. Kehtiva sõnastuse kohaselt avalikustab kohalik tegevusrühm väljaandes järgneva: taotlusvooru tähtaja ja toetatavad tegevused ning oma kodulehele paneb üles vastava teabe, nt viite sellele ajalehele, kus seda infot näeb. ELÜPS § 11 lõikest 2 ja § 32 lõikest 1 tulenevalt on kõige olulisem taotlusvooru toimumise aeg ja toetatavad tegevused, sellepärast leiame, et projektitoetuse taotlejal peaks kõige olulisem nimetatud esmane info olema võimalikult kergesti kättesaadav ilma, et ta peaks täiendavaid kanaleid juurde otsima. LEADERi määruse kohaselt tuuakse detailsemad toetuse tingimused välja KTRi rakenduskavas, veebilehel ning kehtiv sõnastus võimaldab seal välja tuua ka teavet, sh viiteid.
4	Paragrahvi 20 lõike 2 punktis 1 asendatakse sõna „abikõlblikkus“ sõnaga „mõistlikkus“; Nõus sõna asendamisega. Käesoleva § lõike 2 p 4 puhul soovime teada, kas antud nõue on kooskõlas lihtsustatud kulumeetodi põhimõtetega ning kas p 5 toodud KTR toetuse järelevalveperiood võiks olla sarnaselt projektitoetusega kolm aastat.	Selgitatud. Kohaliku tegevusrühma põhilisest ülesandest, milleks on strateegia 2023–2027 (+üleminekuaastad) rakendamine, ja sellega seotud kohustustest tulenevalt, ei ole võimalik kohalike tegevusrühmade puhul järelevalveperioodi lühendada. Määruse § 20 lõike 2 punktis 1 sätestatud nõue tagada toetatavate tegevuste elluviimise aluseks olevate dokumentide nõuetekohasus

		ja kulude mõistlikkus, kehtib ka kohaliku tegevusrühma toetuse puhul lihtsustatud kulumeetodi kasutamisel, sest ka need kulud peavad vastama ELÜPS § 12 lõikes 1 sätestatud nõudele. Samuti määruse § 20 lõike 2 punktis 4 välja toodud nõue (eristada selgelt oma raamatupidamises kohaliku tegevusrühma toetuse kasutamisega seotud kulud ning neid kajastavad kulu- ja maksedokumentid muudest kulu- ja maksedokumentidest) on kooskõlas lihtsustatud kulumeetodite (SCO) põhimõtetega. Raamatupidamisliku eristamise põhimõtteks on, et toetusega seotud tehingud (kulud, maksed, tulu/toetus) peavad olema projektikoodiga eristatavad, et tagada jälgitavus ja vältida topeltrahastamist. See kehtib ka SCO puhul.
5	Paragrahvi 22 täiendatakse lõikega 7 järgmises sõnastuses: „(7) Kohaliku tegevusrühma toetuse maksmise jätkamiseks võib PRIA peatada lõike 6 kohase kohalikule tegevusrühmale varem makstud toetusraha tasaarvestuse kuni kuueks kuuks arvates sellekohase kohaliku tegevusrühma taotluse esitamisest. PRIA rahuldab nimetatud taotluse, kui on täidetud järgmised tingimused: 1) kohalikul tegevusrühmal ei ole varem toetusraha tasaarvestust peatatud; 2) taotluses on tasaarvestuse peatamise vajadus objektiivselt põhjendatud; 3) taotluses on realistlikult selgitatud, kuidas kavatakse tasaarvestada enne kulutuste tegemist makstav kogu toetussumma hiljemalt programmiperioodi lõpuks.“; Ettepanek ei paku piisavat lahendust KTR käibevahendite probleemile. Pakume lahenduseks sarnaselt eelmisele perioodile võimalust KTR maksetaotlust esitades määrata, kas ja millises ulatuses soovitakse ettemaksu tasaarveldada. Ettemaks peab olema tasaarveldatud hiljemalt 31. oktoobriks 2029.	Mittearvestatud. Kahjuks ei ole uue EL rahastusperioodi keskel võimalik enam tagasi pöörduda eelmise rahastusperioodi vastava sõnastuse kasutamise juurde, sest rahastamise üldreeglid on muutunud. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium on siinkohal püüdnud koostöös PRIA-ga leida maksimaalselt paindlikke reegleid, pakkudes välja lahendusena vastava paragrahvi lisalõike, mis võimaldab kohaliku tegevusrühma toetuse väljamaksmist jätkata.
6	Paragrahvi 24 lõike 3 sissejuhatavas lauseosas ja punktis 3 asendatakse sõna „seadme“ sõnadega „materიაalse vara“;	Mittearvestatud.

	Nõus ettepanekuga asendada “seade” sõnaga “materiaalne vara”. Teeme ettepaneku jätta ära p 3 lauseosa “või mida kasutatakse ehitises”. On oluline, et vara puhul, mis paigaldatakse ehitisse, on see taotleja pikaajalises valduses. Vara puhul, mis on kergesti teisaldatav, ei ole see põhjendatud.	Kui tegemist on sellise mobiilse seadmega, mida ehitises enamasti ei kasutata, siis vastav nõue sellisele seadmele ei kohaldu. Kui aga tegemist on statsionaarse seadmega, mis paigaldatakse ehitisse või mida kasutatakse ehitises, siis peaks ka seda olema võimalik seal ehitises kasutada asja- või võlaõiguslikul alusel vähemalt sihipärase kasutamise perioodi lõpuni.
7	Paragrahvi 25 lõike 2 punkt 7 sõnastatakse järgmiselt: „7) nende kohaliku omavalitsuse üksuse ülesannete täitmiseks tehtav kulu, mis on nimetatud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6 lõigetes 1 ja 2 ning lõike 3 punktis 1, välja arvatud selline nimetatud ülesannete täitmiseks tehtav kulu, mis lisab uuenduslikku väärtust või elemente;“; Võtta välja seletuskirjast nõue, et KOV otsese ülesande täitmisel peab projekt olema uuenduslik Eestis. Leiame, et LEADER projektide puhul on oluline ootus, et projektiga tekib lisandväärtust ning et see oleks uuenduslik kohalikul tasandil. KOKS § 6 lg 2 on viimane lause: “Nimetatud asutuste osas võidakse seadusega ette näha teatud kulude katmist kas riigieelarvest või muudest allikatest.” Sellest tulenevalt võib arvata, et ka LEADERist võiks olla selliste kulude katmine abikõlblik.	Arvestatud. Seletuskiri on vastavalt ettepanekule korrigeeritud.
8	Paragrahvi 25 lõike 2 punktid 9–11 sõnastatakse järgmiselt: „9) sellise sõiduauto ja veesõiduki soetamise kulu, mida kasutatakse kutseliseks kalapüügiks; 10) liisingumakse, kui liisinguandja ei ole krediidasutuste seaduse alusel tegutsev krediidi- või finantseerimisasutus, ning liisingulepinguga seotud kulu, nagu liisinguandja kasumimäär, intressi refinantseerimiskulu, üldkulu ja kindlustusmakse; 11) kulu, mille on tasunud ühis- või koostöötegevuses osalev partner;“; . Pakutud sõnastus tekitab segadust. Teeme ettepaneku jätta kehtivas määruses p 9 muutmata ning lisada 9’ “sellise veesõiduki	Arvestatud. Määruse tekst on korrigeeritud.

	soetamise kulu, mida kasutatakse kutseliseks kalapüügiks”. Ettepanek jätta ära p 11 sõna “koostöötegevused”. Sõnastus “kulu, mille on teinud” on vastuolus lihtsustatud kulumeetodiga. Kas muudatuse eesmärk on vältida olukorda, kus partneriks on teenuse pakkuja või tarnija? Kas antud piiranguga on kaalutud olukordi, kus partner võib olla projektis partneriks nii kavandatud tegevustes kui ka teenuse pakkuja teises tegevuses? Kui kulude mõistlikkuse selgitamiseks on vajadus piirata hinnapakumuse võimalikke esitajaid, siis peaks see kajastuma § 26.	
9	Paragrahvi 25 lõike 2 punkt 13, § 26 lõige 6, § 27 lõike 1 punkt 6, § 29 lõike 1 punkt 2 ja § 34 lõige 3 tunnistatakse kehtetuks; § 25 lg 2 p 13 selgusetuks jääb, kas ja kuidas antud nõude väljajätmine mõjutab ehitustegevuse, mis ei nõua ehitusseadustikust tulenevalt ehitusteatist ega -luba, toetamist. Palume seletuskirjas selgitada koos näidetega, millised kulud ja tegevused on abikõlblikud, pidades silmas ka § 25 lg 2 p 12.	Arvestatud.
10	Paragrahvi 26 lõikes 1 asendatakse sõnad „välja selgitama selles paragrahvis sätestatud viisil“ sõnadega „väljaselgitamiseks korraldama ostumenetluse“; Ei toeta, vt p 28: Ei ole mõistlik nõuda RHR-is ostumenetluse läbiviimist neilt, kes ei ole riigihanke kohustuslased. Ostumenetlus RHR-is on väga mahukas, aeganõudev ja kulukas protseduur, mis eeldab enamuse taotlejate puhul hankespetsialistide kaasamist väljast. Eriti ei ole põhjendatud hangete tegemine enne, kui ostjal on kindlus, et tal on olemas vahendid ostu sooritamiseks. See oleks nii taotleja kui pakkuja ülemäärane koormamine ja ressursside raiskamine.	Arvestatud. PRIA esitatud andmete järgi on 100 000+ eurot maksumusega projekte LEADERis ainult 6-7% kõikidest projektidest, mis on väike osa. Samas oleksid rakenduslikud probleemid suured. Samuti on LEADERi määruses sätestatud ka praegu ostumenetluse puhul projekti maksumusele teistsugune, madalam alumine piir – 5000 eurot, võrreldes teiste investeeringutoetustega, kus tavapäraselt on selleks 20 000 eurot. Sellest tulenevalt leiame, et LEADERis on põhjendatud jätkata kulude mõistlikkuse tõendamist hinnapakumuste alusel.
11	Paragrahvi 26 lõige 2 sõnastatakse järgmiselt: „(1) Kui toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara eeldatav käibemaksuta maksumus on: 1) 5000 eurot või sellest väiksem, küsib projektitoetuse taotleja hinnapakkuja käest	Arvestatud.

	vähemalt ühe hinnapakkumuse; 2) üle 5000 euro, kuid alla 100 000 euro, küsib projektitoetuse taotleja üksteisest sõltumatute hinnapakkujate käest vähemalt kolm võrreldavat hinnapakkumust; 3) 100 000 eurot või sellest suurem, korraldab projektitoetuse taotleja ostumenetluse riigihangete registris §-s 26¹ sätestatud viisil.“; Ei toeta.	
12	Määrust täiendatakse §-ga 26¹ järgmises sõnastuses: „§ 26¹. Ostumenetlus riigihangete registris (1) Kui toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara käibemaksuta maksumus on 100 000 eurot või sellest suurem, peab projektitoetuse taotleja korraldama ostumenetluse riigihangete registris enne PRIA poolt projektitaotluse rahuldamise otsuse tegemist. (2) Ostumenetluse korraldamine riigihangete registris peab vastama järgmistele nõuetele: 1) ostumenetluse väljakuulutamisel avaldatakse riigihangete registris ostuteade, millest nähtuvad tehtava töö, osutatava teenuse või soetatava vara kirjeldus ja tehnilised andmed ning majanduslikult soodsaima hinnapakkumuse väljaselgitamiseks hinnapakkumuste valikukriteeriumid ja hinnapakkumuste esitamise tähtpäev; 2) hinnapakkumuste esitamise tähtaeg on vähemalt 15 tööpäeva; 3) teade ostumenetluse kohta on avalik; 4) ostumenetlusega seotud teabevahetus ostumenetluse korraldaja ja hinnapakkuja vahel, sealhulgas ostuteatele ja sellega seotud dokumentidele juurdepääsu võimaldamine ning hinnapakkumuste ja selgituste esitamine, toimub riigihangete registris; 5) hinnapakkumused võetakse vastu ja avatakse riigihangete registris; 6) punktis 1 sätestatud tingimusi ei tohi muuta ja parima hinnapakkumuse valimisel ei tohi neist kõrvale kalduda; 7) PRIA esindajale antakse Vabariigi Valitsuse 31. augusti 2017. a määruse nr 137 „Riigihangete registri põhimäärus“ § 21 lõike 1 punkti 19 kohane vaatleja roll. (3) Hinnapakkumus peab sisaldama projektitoetuse taotleja nime,	Arvestatud.

	hinnapakkuja nime, registrikoodi ja kontaktandmeid, hinnapakumuse väljastamise kuupäeva ning töö, teenuse või vara üksikasjalikku kirjeldust ning käibemaksuta ja käibemaksuga maksumust ning tehniliste tingimuste loetelu, mis osutab tehnilisele spetsifikatsioonile. (4) Ehitustööde hinnapakumuse sisaldab lisaks lõikes 3 nimetatud andmetele järgmisi andmeid: 1) ehitise nimetus; 2) olemasolu korral ehitise ehitisregistri kood; 3) selle katastriüksuse katastritunnus, millel ehitise paikneb või millele kavandatakse ehitise ehitada; 4) ehitise üldkulu ja vastava kululiigi olemasolu korral ehitise või välisrajatise kulu, aluse- ja vundamendikulu, kandetarindi kulu, fassaadielemendi kulu, katusekulu, ruumitarindi kulu, pinnakatte kulu, tehnosüsteemi kulu, ehitusplatsi korralduskulu ja ehitusplatsi üldkulu. (5) Projektitoetuse taotleja võib loobuda ostumenetluse korraldamisest riigihangete Ei toeta. Ei ole mõistlik nõuda RHR-is ostumenetluse läbiviimist neilt, kes ei ole riigihanke kohustuslased. Ostumenetlus RHR-is on väga mahukas, aeganõudev ja kulukas protseduur, mis eeldab enamuse taotlejate puhul hankespetsialistide kaasamist väljast. Eriti ei ole põhjendatud hangete tegemine enne, kui ostjal on kindlus, et tal on olemas vahendid ostu sooritamiseks. See oleks nii taotleja kui pakkuja ülemäärane koormamine ja ressursside raiskamine.	
13	Paragrahvi 29 lõiget 2 täiendatakse punktiga 8 järgmises sõnastuses: „8) kui toetatava tegevusega on alustatud enne kohalikule tegevusrühmale projektitaotluse esitamist, siis teave enne seda tehtud toetatava tegevusega seotud maksete kohta.“; Selgusetuks jääb muudatuse eesmärk. Palume seletuskirjas täpsemalt selgitada näidetega, millisel juhul ja kuidas seda rakendatakse. Teeme ettepaneku kasutada läbivalt toetatava tegevusena vaid seda tegevust, mille kuludele antud taotluse puhul	Arvestatud. Seletuskiri on vastavalt ettepanekule korrigeeritud.

	toetust soovitakse. Seletuskirjas on eksitav lause “Need kulud, mis on tehtud pärast toetuse taotluse esitamist, ei ole abikõlblikud.”	
14	Paragrahvi 33 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses: „(1¹) Toetatava tegevuse mitmes etapis elluviimise korral võib projektitoetuse saaja jaotada toetatava tegevuse kõige rohkem kuni neljaks eraldiseisvaks etapiks.“; Teeme ettepaneku antud muudatust rakendada vaid ehitustegevuse korral. Seletuskirjas palume selgitada, milliste dokumentidega on võimalik toetuse saajal etapi eesmärgi täitmist tõendada.	Arvestatud. Määruse tekst ja seletuskiri on vastavalt ettepanekule korrigeeritud.
15	Paragrahvi 34 lõiget 1 täiendatakse punktiga 7 järgmises sõnastuses: „7) tagab asjaomasel juhul PRIA-le riigihangete registris juurdepääsu hankele või ostumenetlusele.“; Ei toeta.	Mittearvestatud. Muudatuse eesmärk on sätestada projektitoetuse saajale selge kohustus, mis võimaldaks PRIA-l vajaduse korral paremini kontrollida, kas menetlus on läbi viidud vastavalt riigihangete seaduses sätestatud nõuetele, kui projektitoetuse taotleja on hankija, mis omab ka teatud distsiplineerivat mõju toetuste kasutamise korrektsuse osas.
16	Paragrahvi 35 lõikes 1 asendatakse tekstiosa „alusel, milles on arvestatud asjakohast projektitoetuse määra“ sõnadega „ja projektitaotluse rahuldamise otsuse alusel“; Ettepanek muuta sõnastust, uus variant: “Projektitoetus makstakse kindlasummalise maksena projektitaotluse rahuldamise otsuse alusel”. Toetustaotluse rahuldamisotsuses on toodud välja eesmärk ning selle saavutamist tõendavad materjalid. Maksetaotlusega ei esitata dokumente ega andmeid, millega toetuse saaja tõendaks ja mis võimaldaks PRIA-l kontrollida eelarveprojektile vastavust. Ettepanek §36 lg 1 jätta välja kaks lauseosa “ja eelarveprojektile vastavus” ja “ning eelarveprojektile” eeltoodud põhjusel.	Mittearvestatud. Kuna LEADERis kujuneb kindel summa just kokkulepitud eelarveprojekti alusel, siis on eelarveprojekt üks olulistest alustest rahastamisotsuse tegemisel.